

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ
ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ** **2025**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΜΑΘΗΜΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΩΡΑ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ

11:45

φροντιστήρια
πουκαμισάς

Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ – ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 02/06/2025

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A1.α.

1 : α

2: β

3: β

A.1.β

παρ' ἧν : ἐπάνω ὁδὸν

ὑπέρ ὧν: τὰ παραφράγματα

B1. Η αλληγορία του σπηλαίου, όπως αναπτύσσεται στην αρχή του Ζ' βιβλίου της Πολιτείας, αναφέρεται στην επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη φύση, στην υποχρέωση που έχει ο ορθώς πεπαιδευμένος, δηλαδή ο φιλόσοφος, να φωτίσει τους συνανθρώπους του, αλλά και γενικότερα στην αντίθεση ανάμεσα στον κόσμο που συλλαμβάνουμε με τις αισθήσεις μας και στον κόσμο της νόησης.

Ο Σωκράτης καλεί τον Γλαύκωνα να παρομοιάσει τον κόσμο με μισοσκότεινη σπηλιά και τους ανθρώπους με δεσμώτες. Επειδή, όμως, αυτή η παρομοίωση ή μεταφορά εκτείνεται σε ολόκληρο το κείμενο, έχουμε αλληγορία με την οποία ο συγγραφέας άλλα λέει και άλλα εννοεί· σηματοδοτείται με το ρήμα ἀπείκασον. Το

ρήμα *ἀπεικάζω* σημαίνει απομιμούμαι, απεικονίζω, παρουσιάζω μέσα από μια παραβολή / σύγκριση. Η χρήση του συγκεκριμένου ρήματος στην αρχή της αφήγησης, που είναι γνωστή ως ο «(πλατωνικός) μύθος του σπηλαίου», σηματοδοτεί την έναρξη ενός λόγου αλληγορικού. Μια αλληγορία συνεπάγεται πως όσα λέγονται έχουν και ένα άλλο επίπεδο σημασιών, πως οι λέξεις, οι έννοιες και οι περιγραφές έχουν πέρα από την κυριολεκτική τους και μια συμβολική σημασία.

Το θέμα της αλληγορίας του σπηλαίου είναι η παιδεία ως παράγοντας που οδηγεί την ψυχή προς το φως, δηλαδή προς την ιδέα του Αγαθού, και συγκεκριμένα: α. η ουσιαστική επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη φύση και β. η υποχρέωση που έχουν οι ορθά πεπαιδευμένοι (οι φιλόσοφοι) να φωτίζουν με την παιδεία τους τους άλλους ανθρώπους («Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπείκασον ... καὶ ἀπαιδευσίας»). Με τις λέξεις *παιδεία* και *ἀπαιδευσία* ορίζεται μια πρώτη θεματική για τον μύθο του σπηλαίου: ο Πλάτων θα μιλήσει αλληγορικά περί παιδείας (και έλλειψη παιδείας). Στην Πολιτεία γενικότερα η αναφορά στην παιδεία γίνεται πάντα σε σύνδεση με την ηθική διαπαιδαγώγηση των πολιτών (424a): τροφή γὰρ καὶ παίδευσις χρηστή σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὗ φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβανόμεναι ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται (μετάφραση: γιατί η καλή εκπαίδευση και η ανατροφή, αν διατηρείται, γεννᾷ καλές φύσεις, και πάλι οι χρηστές αυτές φύσεις, όταν λάβουν μια τέτοια ανατροφή, θα γίνουν ακόμη καλύτερες από τις προηγούμενες – μετάφραση Ι. Γρυπάρης). Στον μύθο του σπηλαίου, ειδικότερα, η αναφορά στην παιδεία έχει και γνωσιολογικό περιεχόμενο: πώς μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίσει την αλήθεια, και μάλιστα το αληθινά υπαρκτό;

Ο Πλάτωνας παρουσιάζει την κατάσταση του απαιδευτού ανθρώπου, αυτού που δεν γνωρίζει την αλήθεια και περιορίζεται στη δόξα, στη γνώμη για τις σκιές των πραγματικών όντων, και την κατάσταση του ανθρώπου, που με την παιδεία φτάνει στην αλήθεια, στη γνώση των ιδεών και στην ενατένιση του Αγαθού. Η πορεία από την απαιδευσία (την άγνοια της αλήθειας) στη γνώση παρομοιάζεται με το ανέβασμα των δεσμών από το βάθος του σπηλαίου στην έξοδο, στον έξω κόσμο. Το ανέβασμα αυτό συμβολίζει την ανοδική πορεία της ψυχής, που δεν προσφέρει μόνο γνώσεις, αλλά ταυτόχρονα μεταπλάθει τον άνθρωπο και τον μορφοποιεί.

Σύμφωνα με την περιγραφή, ο Σωκράτης, απευθυνόμενος στον Γλαύκωνα του ζητά να φανταστεί την εικόνα μίας σπηλιάς (ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει). Μέσα σ' αυτή ζουν οι δεσμώτες. Η είσοδος της σπηλιάς απέχει πολύ από τους δεσμώτες, είναι ψηλά σε όλο το μήκος της, ώστε το φως του ήλιου δεν φτάνει σε κανένα μέρος της

σπηλιάς (ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον). Πίσω ἀπὸ τοὺς δεσμώτες, ψηλά και μακριά, καίει ἓνα φῶς ἀπὸ φωτιά και ανάμεσα σ' αὐτοὺς και τὴ φωτιά ὑπάρχει ἓνας δρόμος, στο μήκος του οὐοίου εἶναι χτισμένο ἓνα χαμηλό τοιχίο (φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς...παρῳκοδομημένον). Παράλληλα με το τοιχίο και πίσω τοὺς βαδίζουν ἄνθρωποι, μεταφέροντας διάφορα αντικείμενα που προεξέχουν ἀπὸ τον τοίχο, ἄλλοι μιλώντας και ἄλλοι σιωπώντας (φέροντας ἄνθρώπους σκεύη τε παντοδαπά...τῶν παραφερόντων). Τις σκιές αὐτῶν βλέπουν οἱ δεσμώτες στον ἀπέναντί τοὺς τοίχο (τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον...τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας) και σε αὐτές ἀποδίδουν και τις φωνές που ακοῦν (ὁπότε τις τῶν παριόντων...ἢ τὴν παριοῦσαν σκιάν;). Οἱ δεσμώτες εγκαταβιώνουν σε μια ὑπόγεια σπηλιά ἀπὸ τὴν παιδική τοὺς ηλικία (ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας) και, επομένως, δεν ἔχουν γνωρίσει ποτέ το φῶς και τὴν ελευθερία. Ἀπάνθρωπα και αδυσώπητα δεσμά στα πόδια και στον λαιμό (ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς ἀνχένας) τοὺς στεροῦν τὴν ελευθερία και τὴν παραμικρή κίνηση, με ἀποτέλεσμα να βλέπουν μόνο μπροστά και να μην ἔχουν τὴ δυνατότητα να γυρίσουν τα κεφάλια τοὺς κυκλικά (ὥστε μένειν τε αὐτοὺς...ἀδυνάτους περιάγειν). Το φῶς που βλέπουν δεν εἶναι φυσικό ἀλλὰ τεχνητό (ἀπὸ τὴ φωτιά). Τα αντικείμενα που αντικρίζουν, καθὼς αὐτά προβάλλονται στα τοιχώματα, δεν εἶναι ἀληθινά, εἶναι ομοιώματα. Ἀλλὰ και τῶν ομοιωμάτων αὐτῶν δεν βλέπουν παρὰ μόνο τις σκιές. Ἐχουν πλήρη ἀγνοία τῆς πραγματικότητας και βρίσκονται σε πλάνη. Ὡς πραγματικά ὄντα θεωροῦν τις σκιές τῶν διερχόμενων ἀνθρώπων και τῶν ομοιωμάτων που μεταφέρουν. Ἐπιπλέον, δεν ἔχουν σαφή ἀντίληψη τῶν ἡχῶν που ακοῦν, με ἀποτέλεσμα να τοὺς ἀποδίδουν στις σκιές που προβάλλονται στα τοιχώματα του σπηλαίου. Ἄρα, ἡ ἀπόσταση ἀπὸ τα πραγματικά ὄντα, τις Ἰδέες, εἶναι μέγιστη και με αὐτόν τον τρόπο αἰσθητοποιεῖται περισσότερο το μέγεθος τῆς πλάνης.

B2. Σύμφωνα με τὴν φιλοσοφία του Πλάτωνα και τον δυϊσμό του, ὑπάρχουν ο νοητός κόσμος, που εἶναι ἀνώτερος, και ο ορατός (αἰσθητός) κόσμος, που εἶναι κατώτερος και ἀντίγραφο του πρώτου. Στον αἰσθητό κόσμο, μέσα στον οὐοίο ζουν οἱ ἄνθρωποι, ὑπάρχουν ὅλα τα υλικά πράγματα, που εἶναι ρευστά, φθαρτά και συνεχῶς μεταβάλλονται. Αὐτά γίνονται ἀντιληπτά μέσω τῶν αἰσθήσεων και, ἐπειδὴ συνεχῶς ἀλλάζουν, δεν μποροῦν να γίνουν ἀντικείμενο γνώσης. Στον νοητό κόσμο ὑπάρχει μία ουσιαστική ὑπόσταση, που δεν φαίνεται, ἀλλὰ γίνεται ἀντιληπτὴ μέσω τῆς νόησης, τῆς ἐπιστήμης. Ἡ ὑπόσταση αὐτὴ εἶναι ἡ ἰδέα, ἡ οὐοία ὑπερέχει τῆς υλικῆς ὑπαρξης, εἶναι αἰώνια και ἀποτελεῖ τὴν ἀντικειμενική πραγματικότητα.

Ἐνῶ ο νοητός κόσμος, ο κόσμος τῶν ἰδεῶν, εἶναι ἡ ἀντικειμενική πραγματικότητα, οἱ ἄνθρωποι θεωροῦν ὡς πραγματικές ὑπάρξεις τα υλικά πράγματα που ἀντιλαμβάνονται με τις αἰσθήσεις τοὺς. Αὐτό ἀκριβῶς παρουσιάζεται και μέσα στην ἀλληγορία του σπηλαίου: οἱ δεσμώτες, που δεν ἔχουν ἀντικρίσει ποτέ τον

πραγματικό κόσμο, θεωρούν πραγματικότητα τις σκιές των αντικειμένων, οι οποίες προβάλλονται στον τοίχο μπροστά τους λόγω της φωτιάς που καίει πίσω από αυτούς. Επειδή δεν έχουν επίγνωση της άγνοιάς τους, εγκλωβίζονται στις ψευδαισθήσεις, στις προκαταλήψεις, στα πάθη τους και απομακρύνονται όλο και περισσότερο από την αλήθεια.

Αντίστοιχα και στην πρώτη παράγραφο του παράλληλου κειμένου κατασκευάζεται μία ψευδή πραγματικότητα μέσα από μηχανισμούς συνεχούς προπαγάνδας και παραποίησης των γεγονότων, όπου γίνεται δεκτή μόνο η «λογική του ισχυρού», του απρόσωπου ηγέτη, του Μεγάλου Αδελφού· η αντίληψη της πραγματικότητας μέσω της εμπειρίας και των αισθήσεων δεν θεωρείται έγκυρη και η εξωτερική πραγματικότητα δεν υφίσταται και ακυρώνεται («Η λογική του ισχυρού ... η κοινή λογική»).

Αντίθετα, στη δεύτερη παράγραφο του παράλληλου κειμένου ο ήρωας του έργου, ο πολίτης Γουίνστον, θεωρεί ότι δεν μπορεί να νικήσει την παντοδυναμία του Κόμματος και να αντικρούσει σθεναρά και με επιχειρήματα την πραγματικότητα που του παρουσιάζεται. Παρόλ' αυτά γνωρίζει και έχει απόλυτη συναίσθηση της ύπαρξης της εξωτερικής πραγματικότητας και της παραποίησης των γεγονότων από το Κόμμα. Θεωρεί ότι αυτά που αντιλαμβάνεται με τις αισθήσεις του είναι πραγματικά, αληθινά υπαρκτά, ότι «ο υλικός κόσμος υπάρχει, οι νόμοι του δεν αλλάζουν» («Κι όμως, αυτός είχε ... το κέντρο της γης»), σε αντίθεση με την άποψη του Πλάτωνα ότι οι αισθήσεις μας εξαπατούν και μας απομακρύνουν από τον αληθινό νοητό κόσμο. Τέλος, επιζητά την ελευθερία του, ενώ οι δεσμώτες δεν εκφράζουν και δεν συνειδητοποιούν την έλλειψη ελευθερίας τους, παρόλο που είναι από την παιδική τους ηλικία καθηλωμένοι.

B3.

1. οισοφάγο
2. φόρος
3. φορέματα
4. φέρσιμό του
5. φερέφωνό της

B4.

1. Λάθος
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

Γ1. (Αναφέρει ο Πρόδικος) ότι παρατηρούσε προσεκτικά συχνά γύρω της και εξέταζε και αν κανείς άλλος την έβλεπε και ότι πολλές φορές έστρεφε το βλέμμα και στη σκιά της. Όταν, μάλιστα, έφτασαν πιο κοντά στον Ηρακλή, εκείνη που αναφέρθηκε πρώτη προχωρούσε με το ίδιο βήμα, ενώ η άλλη, επειδή ήθελε να προλάβει (αναφέρει ο Πρόδικος) ότι έτρεξε προς τον Ηρακλή και είπε: « Σε βλέπω, Ηρακλή μου, να απορείς ποιον δρόμο να ακολουθήσεις για τη ζωή σου. Εάν, λοιπόν, με κάνεις φίλη σου, θα σε οδηγήσω και στον πιο ευχάριστο και στον πιο εύκολο δρόμο και από τα ευχάριστα δεν θα υπάρξει κανένα που να μην το γευθείς, ενώ θα περάσεις τη ζωή σου χωρίς να δοκιμάσεις δυσκολίες.

Γ2. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Σωκράτης αναδιηγείται την ιστορία που συνέθεσε ο σοφιστής Πρόδικος σχετικά με τη συνάντηση του Ηρακλή με την Αρετή και την Κακία. Αρχικά περιγράφει και τις δύο γυναίκες ως μεγαλόσωμες, ενώ στη συνέχεια αναφέρει τα αντίθετα χαρακτηριστικά της μίας και της άλλης. Η Αρετή περιγράφεται με ωραία εξωτερική εμφάνιση και χαρακτηριστικά που ταιριάζουν σε ελεύθερο άνθρωπο • ήταν στολισμένη με καθαρότητα σώματος, τα μάτια της απέπνεαν συστολή και σεβασμό, ενώ το παρουσιαστικό της φανέρωνε τη σωφροσύνη της. Τέλος, ήταν ντυμένη με λευκά ρούχα (τήν μὲν ἑτέρανἐσθῆτι δὲ λευκῇ). Η Κακία, από την άλλη, περιγράφεται ευτραφής με χυμώδη σωματότυπο και με απαλό (τρυφερό) δέρμα. Επίσης, ήταν στολισμένη με ψιμύθια, μακιγιαρισμένη, ώστε να φαίνεται πιο λευκή και πιο ροδαλή από ό τι ήταν στην πραγματικότητα, ενώ το παρουσιαστικό της ήταν τέτοιο,

ώστε να φαίνεται ότι ήταν ψηλότερη από το κανονικό της ύψος. Τέλος, τα μάτια της ήταν σηκωμένα ψηλά, ενώ φορούσε ένα τέτοιο ένδυμα, το οποίο αναδεικνυε στον μεγαλύτερο βαθμό τη νεανική ομορφιά της (τήν δ' ἑτέρανδιαλάμποι).

Γ3.α.

- γυναικας: τῆς γυναικός
- φύσει: τῆς φύσεως
- σῶμα: τοῦ σώματος
- καθαρότητι: τῆς καθαρότητος

Γ3.β.

- φανῆναι: φάνηθι
- μεγάλας: τῶν μειζόνων
- ἰδεῖν: ὀψομένη
- ἐπισκοπεῖν: ἐπεσκόπει
- ἄξω: ἀγάγωμεν
- οὐδενός: οὐδεμιᾶ

Γ4.α.

- ἰδεῖν: απαρέμφατο της αναφοράς από το επίθετο εὐπρεπῇ
- τῆς φύσεως: γενική συγκριτική, β' ὅρος σύγκρισης από το επίθετο ὀρθοτέραν
- τῷ Ἡρακλεῖ: αντικείμενο στο απαρέμφατο προσδραμεῖν.

- *ἀποροῦντα*: κατηγορηματική μετοχή που εξαρτάται από το αισθητικό ρήμα *ὁρῶ* και αναφέρεται στο αντικείμενό του σε.
- *φίλην*: κατηγορούμενο στο αντικείμενο *ἐμὲ* της μετοχής ποιησάμενος.
- *τῶν χαλεπῶν*: γενική αντικειμενική στο *ἄπειρος*

Γ4.β.

εἴ τις ἄλλος αὐτήν θεᾷται: Δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση ολικής ἀγνοίας μονομελῆς, εκφέρεται με ἐγκλίση οριστική (θεᾷται) γιατί δηλώνει το πραγματικό. Συντακτικά λειτουργεί ως αντικείμενο στο απαρέμφατο *ἐπισκοπεῖν*.